

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/ હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/ હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ

ટેક્સ અપીલ નં. ૩૨૪, ૩૨૬, ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯ સને ૨૦૦૨ થે

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી જયંત પટેલ અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તી એસ.એચ. વોરા

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના અહેવાલનેવિસોને આ ચુકાદો જોવા માટે પરવાનગી આપી શકાય?

૨ પત્રકારને સંદર્ભિત કરવું કે નહીં ?

૩ શું ન્યાયમૂર્તીશ્રીને ચુકાદાની અંતીમ નકલ જોવાની ઇચ્છા રાખે છે?

૪ શું આ મામલામાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે?

=====

શ્રી ભગવંદાસ ડી. વછાણી....અપીલકર્તા(ઓ) વિરુદ્ધ

એ.સી.આઈ.ટી.....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતી : અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી એસ.એન. સોપારકર, શ્રીમતી સ્વાતિ સોપારકર, વકીલ માટે

શ્રી મનીષ ભટ્ટ, શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ, વકીલ તરફથી

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧

=====

સમક્ષ:માનનીય શ્રી ન્યાયાધીશ જયંત પટેલ અને માનનીય

શ્રી ન્યાયાધીશ એસ.એચ. વોરા

તારીખ : ૦૩-૦૪-૧૧/૦૨/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

(પ્રતિ : માનનીય ન્યાયમૂર્તિ જયંત પટેલ)

૧. તમામ અપીલોમાં જેમ સામાન્ય પ્રશ્નો વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થયા છે, તેમ તેમની એકસાથે વિચારણા કરવામાં આવી રહી છે.

૨. અપીલોની સ્વીકારણાના સમયે ઘડવામાં આવેલા પ્રશ્નો નીચે મુજબ વાંચાય છે:-

(૧) શું કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૬૯ હેઠળ અપીલકર્તા - એચ.યુ.એફ. ના હાથે મૂલ્યવર્ધનોને તાત્વિક આધારે યથાવત્ રાખવામાં આઈ.ટી.એ.ટી. કાયદેસર રીતે યોગ્ય હતું? (૨) શું, કેસના હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલ કૃષિ આવકના ભૂલભર્યા અંદાજને પુષ્ટિ કરવામાં અને તે જની ગણતરી કરવાની અચોક્કસ પદ્ધતિના આધારે કૃષિ આવકની માત્રાને વધુમાં પુષ્ટિ કરવામાં આઈટીએટી કાયદેસર રીતે યોગ્ય હતી?"

૩. અમે પ્રશ્નો અંગે પોતાને સંબોધિત કરીએ તે પહેલાં, અમે નીચે મુજબસંક્ષેપમાં તથ્યો દર્શાવી શકીએ:- ૪. સામાન્ય તથ્યો એ છે કે આવકવેરા

સત્તાધિકારીઓ દ્વારા આવકવેરા અધિનિયમની કલમ ૧૩૨ હેઠળ (આગળ જેને 'અધિનિયમ' તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવશે) તા. ૨૬.૦૯.૧૯૯૬ના રોજ જૂથના વિવિધ સભ્યોના નિવાસસ્થાન તેમજ વ્યવસાયસ્થળે શોધ કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી હતી, જેના પરિણામે, અન્ય બાબતોની સાથે, દસ્તાવેજો અને નોંધવહીઓ

જમ કરવામાં આવી હતી. જૂથની વિવિધ સંસ્થાઓ સિરામિક ટાઈલ્સ અને ખાદ્ય પદાર્થો વગેરેના ઉત્પાદનના વ્યવસાયમાં સંકળાયેલી હતી. અપીલકર્તા – એચ.યુ.એફ.ના સભ્યો શ્રી દેવરાજભાઈ વછાણીના પુત્રો એવા સહોદર ભાઈઓ છે અને તેની વિગતો નીચે મુજબ સંક્ષેપમાં દર્શાવી શકાય:–

“૧. કૃષ્ણદાસ ડી. વછાણી (વેરા અપીલ નં. ૩૨૬ ઓફ ૨૦૦૨ ના અપીલકર્તા) (આગામી રીતે કૃષ્ણદાસ તરીકે ઉલ્લેખિત); ૨. મગનલાલ ડી. વછાણી (ટેક્સ અપીલ નં. ૩૨૭ ઓફ ૨૦૦૨ ના અપીલકર્તા) (આગળથી મગનલાલ તરીકે ઉલ્લેખિત); ૩. પ્રવીણ કુમાર ડી. વાછાણી (કર અપીલ નં. ૩૨૮ ઓફ ૨૦૦૨ના અપીલકર્તા) (આગામી રીતે પ્રવીણકુમાર તરીકે ઉલ્લેખિત); ૪. ભગવંદાસ ડી. વાછાણી (ટેક્સ અપીલ નં. ૩૨૪ ઓફ ૨૦૦૨ના અપીલકર્તા) (આગામી રીતે ભગવંદાસ તરીકે ઉલ્લેખિત) અને; ૫. વલ્લભદાસ ડી. વછાણી (વેરા અપીલ ક્રમાંક ૩૨૯ ના ૨૦૦૨ ના અપીલકર્તા) (આગામીમાં વલ્લભદાસ તરીકે ઉલ્લેખિત).”

૫. આ એચ.યુ.એફ.ઓ તેમની આવકવેરા તથા સંપત્તિવેરાની રિટર્નો જૂનાગઢના આવકવેરા કચેરીમાં દાખલ કરતાં હતાં. શોધ કાર્યવાહી દરમિયાન એ બાબત પ્રકાશમાં આવી કે બેંક ઓફ બરોડા, સયાજી ગંજ, બરોડા ખાતે તેમની સંબંધિત બેંક ખાતાઓમાં રોકડ જમા દ્વારા એચ.યુ.એફ.ઓ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલ નોંધપાત્ર કૃષિ આવક અસલી નહોતી. એચ.યુ.એફ.ઓના બેંક ખાતાઓમાં રોજબરોજના આધારે રોકડ જમા કરવામાં આવતી હતી અને ત્યારબાદ વિવિધ જૂથ સંબંધિત સંસ્થાઓમાં રોકાણ કરવા તેમજ પરિવારના સભ્યોને ધિરાણ આપવા માટે ઉપાડ કરવામાં આવતાં હતાં. સમગ્ર બ્લોક અવધિ દરમિયાન, તમામ પાંચ એચ.યુ.એફ.ઓ દ્વારા આ રીતે દાખલ કરવામાં આવેલ આવી કુલ કૃષિ આવક રૂ.૮,૫૪,૫૩,૮૦૮/- જેટલી

સંકલિત થતી હતી અને તેની વિગતો નીચે મુજબ છે:-

આસિસ્ટન્ટ વર્ષ	કૃષ્ણદાસ રુ. .	મગનલાલ રુ.	પ્રવીણ કુમાર રુ.	ભાગવાનદા સ રુ.	વલ્લભદાસ રુ.
૮૭-૮૮	૩૭૪૬૦૩	૪૮૮૨૮	૫૯૯૪૪૯	૨૬૮૭૧૯	૩૭૩૬૩૦
૮૮-૮૯	૨૭૫૨૦૫	૧૯૪૩૭૯	૨૮૫૩૪૯	૪૦૩૬૮૭	૩૧૮૨૦૦
૮૯-૯૦	૩૯૨૭૪૧	૨૫૨૨૫૪૯	૨૮૫૧૨૫	૪૩૪૧૧૨	૫૩૫૯૭૩
૯૦-૯૧	૬૯૪૫૭૫	૨૩૪૩૪૩૯	૪૧૧૪૨૫	૩૩૪૪૬૯	૩૭૧૮૨૬
૯૧-૯૨	૧૪૬૪૬૭૭	૨૧૯૫૭૫૧	૧૧૨૭૭૩૧	૮૬૪૪૧૬	૫૯૪૮૭૫
૯૨-૯૩	૨૬૫૫૧૧૧	૬૪૧૪૧૯૯	૨૫૮૬૦૭૨	૩૮૨૮૧૧૨	૩૫૩૭૯૩૫
૯૩-૯૪	૭૪૪૩૯૭	૨૭૩૦૯૦૨	૧૨૩૨૦૮૮	૧૫૩૬૫૬૨	૮૯૫૮૬૧
૯૪-૯૫	૨૧૬૦૮૨૦	૨૦૩૮૫૫૭	૩૦૩૧૦૫૦	૨૬૨૦૨૬૦	૩૫૨૭૮૯૬
૯૫-૯૬	૨૬૮૫૮૦૬	૨૦૮૨૪૫૦	૧૬૭૭૩૬૨	૨૭૫૭૭૦૮	૨૦૧૦૩૨૮
૯૬-૯૭	૩૧૫૭૬૪૨	૬૧૮૦૩૬૬	૧૯૯૬૨૭૬	૧૫૨૩૧૯૪	૧૬૫૮૭૨૭
૯૭-૯૮	૩૫૦૦૦૦	૮૪૪૫૨૮	૧૦૭૯૬૮	૪૫૬૦૦૦	૨૭૫૯૩૮
૦૧.૦૪.૯૬ થી ૨૬.૦૬.૯૬					
	૧૪૯૫૫૫૭૭	૨૮૦૨૯૯૪૮	૧૩૩૩૯૮૯૫	૧૫૦૨૭૨૩૯	૧૪૧૦૧૧૮૯

પાંચ એચ.યુ.એફ. દ્વારા કુલ જમા રકમ: = ૮,૫૪,૫૩,૮૦૮/-.

૬. એવું જણાય છે કે તપાસ અને જમીની કાર્યવાહી દરમિયાન, ઉપરોક્ત ભાઈઓના નિવેદનો અધિકૃત અધિકારીઓ દ્વારા સમયાંતરે અધિનિયમની કલમ ૧૩૨(૪) હેઠળ નોંધવામાં આવ્યા હતા, જેમાં કૃષિ આવકમાં કૃત્રિમ વધારો દર્શાવ્યાનો સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો. આવા નિવેદનો અમુક અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.એન. સોપારકર દ્વારા અમારી સમક્ષ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે અને એવું પણ જણાય છે કે આવા નિવેદનો ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. અમને નિવેદનોનો સંબંધિત ભાગ પુનરાવર્તિત

કરવાની જરૂર નથી, પરંતુ એવું જણાય છે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પરિચ્છેદ ક્રમાંક ૬ થી ૧૦ માં તેનો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. ત્વરિત સંદર્ભ માટે સંબંધિત અંશ નીચે મુજબ પુનઃઉત્પન્ન કરી શકાય:—

"૬. વર્તમાન અપીલો માટે સંબંધિત મુખ્ય તથ્યો સ્પષ્ટ થાય તે હેતુસર અમે આવા નિવેદનોનો સંક્ષિપ્ત ઉદ્દેશ કરી શકીએ. પેપર બુકના પાનું-૯૨ પર શ્રી મગનલાલ વાછાણીનું ૨૭.૬.૯૬ ના રોજ નોંધાયેલ નિવેદન આવેલું છે. પ્રશ્ન ક્રમાંક ૩ ના જવાબમાં શ્રી મગનલાલ વાછાણીએ નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું: ઉ.૩. આ સંબંધમાં મને જણાવવાનું છે કે કૃષિ આવકનો એવો કયો ભાગ છે જે વાસ્તવમાં કૃષિ આવક નથી, તેની ચોક્કસ ઓળખ કરવી અમારી માટે ખૂબ જ મુશ્કેલ છે, કારણ કે અમારા કુટુંબના સભ્યો છેલ્લા ઘણા વર્ષોથી આવું કરતા આવ્યા છે, તેમ છતાં હું સ્વીકારું છું કે અમારી હિસાબી પુસ્તકો અને આવકના વળતરપત્રકોમાં કૃષિ આવકના રૂપમાં અમારી બિનહિસાબી આવકમાંથી ઓછામાં ઓછા રૂપિયા ૧.૭૫ કરોડ દાખલ કરવામાં આવ્યા છે, આ રકમનો સંબંધ સંબંધિત વર્ષોમાં આ નાણાંમાંથી ઊભી થયેલ સંપત્તિઓ સાથે બેસાડવાનો રહેશે, જેની અમે અમારી હિસાબી પુસ્તકોની તપાસણી વખતે ચકાસણી કરીશું. ૭. શ્રી કૃષ્ણદાસ ડી. વાછાણી એ એમ/એસ. વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા સિરેમિક પી. લિ. ના વ્યવસાયિક પરિસરમાં નોંધાયેલ તેમના તા. ૨૭.૬.૯૬ ના નિવેદન દ્વારા, જે પાના ૮૮ થી ૯૧ પર મૂકાયેલ છે, સ્વીકાર્યું હતું કે બિનખરી કૃષિ આવક રૂ. ૩ કરોડ જેટલી હતી. ઉક્ત નિવેદનનો સંબંધિત ભાગ, એટલે કે પ્રશ્ન ક્રમાંક ૭ અને તેનો જવાબ, નીચે પુનરુત્પન્ન કરવામાં આવે છે:

પ્ર.૭. તમારા ભાઈ શ્રી એમ ડી વાછાણી એ ૨૭-૬-૯૬ ના રોજ ધારા ૧૩૨(જ) હેઠળ નિવેદન આપ્યું છે કે તમે નીચે મુજબ બિનહિસાબી આવક કમાઈ રહ્યા છો

અ. ઓછું બિલકરણ

ખ. ખર્ચાઓનું કુલાવવું

ગ. મૂડી ખર્ચાઓનું અતિનિર્માણ.

ઉપરોક્ત મથકો હેઠળ અહિસાબી આવકનો વિગતવાર વિભાજન આપશો.

એ.૭. મેં મારા ભાઈ શ્રી એમ ડી વાછાણી, શ્રી વી ડી વાછાણી, શ્રી પી ડી વાછાણી તથા મારા સી.એ. શ્રી બી એન ગાંધી અને શ્રી જે આર અત્તરવાલા, જેઓ તમામ અહીં હાજર છે, તેમની સાથે પરામર્શ કર્યો છે અને યોગ્ય પરામર્શ બાદ, હું નીચે મુજબ નિવેદન કરું છું:

અમારી ગ્રુપ સંસ્થાએ ઉપરોક્ત મથકો હેઠળ મેળવેલી હિસાબ બહારની આવકનો વિગતવાર વિભાગવાર હિસાબ રજૂ કરવાની સ્થિતિમાં અમે નથી. છતાં, છેલ્લા થોડાં વર્ષોમાં અમારા પરિવારના અનુરૂપ હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબો અને વ્યક્તિગત સભ્યોના ખાતામાં અમે અંદાજે રૂપિયા ૬ કરોડ (છ કરોડ) કૃષિ આવક તરીકે દર્શાવ્યા છે. તેમાંમાંથી રૂપિયા ૩ કરોડ (ત્રણ કરોડ) અમારી ગ્રુપ સંસ્થાઓએ ઉપર ઉલ્લેખિત ત્રણ પદ્ધતિઓ દ્વારા મેળવેલી હિસાબ બહારની આવક છે. બાકી રહેલા રૂપિયા ૩ કરોડ (ત્રણ કરોડ) અમારી વાસ્તવિક કૃષિ આવક છે. અમે આ રૂપિયા ૩ કરોડ (ત્રણ કરોડ)ને અમારી હિસાબ બહારની આવક તરીકે સ્વીકારીએ છીએ અને તેના પર કર ચૂકવવા માટે તૈયાર છીએ.

૮. આ નિવેદનને તેમના બે ભાઈઓ એટલે કે શ્રી વી ડી વાછાણી અને એમ ડી વાછાણીએ તેની પુષ્ટિરૂપે પોતાની સહી કરીને વધુ પ્રમાણિત કર્યું છે. બરોડા સ્થિત આવકવેરા કચેરીમાં એ.ડી.આઈ. ઇન્વેસ્ટિગેશન દ્વારા તારીખ ૩-૭-૯૬ના રોજ ધારા ૧૩૧ હેઠળ નોંધાયેલ શ્રી કૃષ્ણદાસ ડી વાછાણીના નિવેદનનો પણ વધુમાં સંદર્ભ લઈ શકાય. આ નિવેદન ઉપરોક્ત પેપર બુકના પાનાં ૯૭ થી ૧૦૦ પર મૂકાયેલ છે. પ્રશ્ન ક્રમાંક ૨ અને ૩ના જવાબરૂપ સંબંધિત ઉત્તરો નીચે મુજબ છે:

પ્ર.૨ તલાશી કાર્યવાહી દરમિયાન તમે અને તમારા ભાઈ, શ્રી એમ ડી વાછાણી, એ

રૂ. ૩.૦૦ કરોડ જેટલી બોગસ કૃષિ આવક હોવાની કબૂલાત કરી છે. કૃપા કરીને જણાવો કે આ બોગસ આવક કઈ સંપત્તિઓમાં રોકવામાં આવી છે?

ઉત્તર. મેં મારા ભાઈ શ્રી પ્રવીણ વાછાણી સાથે પરામર્શ કર્યો છે અને જણાવું છું કે ઉપરોક્ત બોગસ આવક નીચે દર્શાવેલ કંપનીઓની શેર મૂડીના સ્વરૂપે રોકવામાં આવી છે:

એમ/એસ.વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા સિરામિક્સ લિ.— રૂ.૩,૦૦,૦૦,૦૦૦/-

હું પુષ્ટિ કરું છું કે વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા સેરામિક લિમિટેડની કુલ શેર મૂડીમાંથી રૂ.૩,૦૦,૦૦,૦૦૦/- ખોટી કૃષિ આવકમાંથી છે.

પ્ર.૩. એવું જોવામાં આવે છે કે તમે ઉપલેટામાં આવેલી જમીન અને ચોકરીમાં આવેલી વિવિધ ભાડાપટ્ટાની જમીનોમાંથી કૃષિ આવક દર્શાવી છે. કૃપા કરીને ઉપરોક્ત જમીનમાંથી કૃષિ આવક કયા આધાર પર પ્રાપ્ત થઈ હતી તેનું વિભાજન આપશો?

ઉ. દર્શાવેલી અમારી કૃષિ આવકમાંથી ૨૦% અમારા માલિકીના નાગવદર, ઉપલેટા ખાતે આવેલ જમીનમાંથી છે અને બાકી ૮૦% ચોકારી ખાતે ભાડે લીધેલી જમીનમાંથી છે. આ આવકના વિભાજનના આધાર અંગે અમારી પાસે કોઈ નોંધ ઉપલબ્ધ નથી. તેમ છતાં, ઉપરોક્ત અંદાજ ઉપરોક્ત બંને સ્થળોએ આવેલી જમીનના વિસ્તારના આધારે કરવામાં આવ્યો છે.

દ. મહેસૂલી સત્તાધિકારીઓએ તે કૃષિ જમીનોની માલિકી અને ખેતી અંગે વિગતવાર તપાસો કરી છે, જ્યાંથી જૂથની પાંચ એચ.યુ.એફ. દ્વારા કૃષિ આવકનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે. મુખ્યત્વે કૃષિ જમીનોની ત્રણ શ્રેણીઓ છે, જ્યાંથી પાંચ પરિવારો દ્વારા કૃષિ આવકનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે.

(૧) ચોકારી અને ખારખડી ગામોમાં ભાડે લીધેલી જમીનમાંથી કૃષિ આવક

(૨) ઉપલેટા/જૂનાગઢ ખાતે ભાડે લીધેલી જમીનમાંથી
કૃષિ આવક

(૩) નાગવદર/ઉપલેટા ખાતે એચ.યુ.એફ.ની માલિકીની
જમીનોમાંથી કૃષિ આવક.

૧૦. ચોકારી અને ખરખડી ગામોની ભાડે લેવાયેલ જમીનો અંગે, શ્રી એમ ડી વાછાણી દ્વારા તા. ૨૬-૬-૯૬ના રોજ નોંધાયેલ પોતાના નિવેદનમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે એચ.યુ.એફ.ઓએ સાત સહકારી મંડળીઓ પાસેથી ચોકારી અને ખરખડી ગામે આશરે ૬૦૦ બીઘા જેટલો વિશાળ કૃષિ જમીનનો પટ્ટો ભાડાપટ્ટે લીધો હતો. તેમ છતાં, આક્ષેપિત ભાડાપટ્ટા અંગેનો કોઈ પુરાવો આકારણીગ્રસ્તોની તરફેથી રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો. બીજી તરફ, આવકવેરા સત્તાધિકારીઓએ વિગતવાર તપાસ હાથ ધરી અને બંને ગામોની સહકારી મંડળીઓના પ્રમુખોના નિવેદનો તેમજ તલાટી અને સરપંચ વગેરેના નિવેદનો નોંધ્યા હતા. આ નિવેદનો પરથી ખુલ્લું કે આ ગામોની સહકારી મંડળીઓ દ્વારા વાછાણી એચ.યુ.એફ.ઓને કોઈ જમીન ભાડાપટ્ટે આપવામાં આવી નહોતી. વધુમાં, એવું પણ બહાર આવ્યું કે વાછાણી પરિવારે ભાડાપટ્ટાનો પુરાવો બનાવટી રીતે ઊભો કરવા માટે શક્યતઃ ફક્ત ખાલી કાગળો પર તેમની સહી મેળવી હતી. આવકવેરા સત્તાધિકારીઓ દ્વારા આ રીતે એકત્રિત કરાયેલ પુરાવો તા. ૪-૭-૯૬ના રોજ શ્રી કે ડી વાછાણીને સામનો કરાવવામાં આવ્યો હતો. શ્રી વાછાણીએ સ્વીકાર્યું કે પરિવારે આવી કોઈ જમીન ભાડાપટ્ટે લીધી નહોતી. પ્રશ્ન ક્રમાંક ૭નો તેમનો જવાબ, કાગળપુસ્તક ખંડ ૨ના પાનું ૧૦૨ મુજબ, નીચે મુજબ છે:

એ.૩ અમારા એચ.યુ.એફ.સ (પાંચ) દ્વારા દર્શાવેલ કુલ કૃષિ આવક મૂળભૂત રીતે વિવિધ સ્થળોની છે, જેમાં એક નાગવદર, ઉપલેટા ખાતે છે અને અન્ય ચોકારી, ખરખડી વગેરે ખાતે છે. ઉપરોક્ત ૨

કૃષિ આવકમાંથી અંદાજે ૮૦% આવક ચોકારી, કારખડી વગેરે ખાતે આવેલી અમારી બે લીઝની જમીનોને સંબંધિત છે. મેં આપ સમક્ષ આંશિક રીતે કેટલાક દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા છે અને ખર્ચના વાઉચરો વગેરે અંગે સંપૂર્ણ દસ્તાવેજો શોધવાનો પણ હું પ્રયત્ન કરી રહ્યો છું. તેમ છતાં, હું સ્પષ્ટપણે જણાવું છું કે ચોકારી, કારખડી ગામોને સંબંધિત પાંચ સંબંધિત એચ.યુ.એફ્સની તરીકે દર્શાવેલ કૃષિ આવક અસલી નથી. હું આગળ વધુમાં જણાવું છું કે આ તબક્કે હું નાગવદર, ઉપલેટાથી પ્રાપ્ત થયેલી કૃષિ આવક અને ચોકારી, કારખડી વગેરે ખાતેની લીઝની જમીનમાંથી પ્રાપ્ત થયેલી આવકનું ચોક્કસ વિભાજન કરવા સ્થિતિમાં નથી. જેમ મેં અગાઉ જણાવ્યું છે તેમ, મેં છેલ્લા દસ વર્ષોમાં રૂપિયા ૮,૧૪,૩૨,૦૦૦/- ની કૃષિ આવક દર્શાવી છે અને વર્તમાન નાણાકીય વર્ષમાં અંદાજે રૂપિયા ૩૦ થી રૂપિયા ૪૦ લાખ દર્શાવ્યા છે, જેનો અર્થ એ થાય છે કે અમે પાંચ એચ.યુ.એફ્સમાં અંદાજે રૂપિયા ૮.૫ કરોડ દર્શાવ્યા છે. ઉપરોક્ત કૃષિ આવકમાંથી, જેમ મેં અગાઉ જણાવ્યું છે તેમ, ચોકારી, કારખડી વગેરે ગામની આવક અસલી નથી અને તે અમારી કુલ કૃષિ આવકના લગભગ ૭૦% જેટલી છે, જે રૂપિયા ૫,૯૫,૦૦,૦૦૦/- થાય છે. ઉપરોક્તમાંથી હું અગાઉ જ રૂપિયા ૩.૦૦ કરોડ અસલી ન હોય તેવી કૃષિ આવક તરીકે સ્વીકારી ચૂક્યો છું અને રૂપિયા ૩.૦૦ કરોડની આ રકમ રૂપિયા ૫,૯૫,૦૦,૦૦૦/- ના આંકડામાં સમાવવામાં આવેલ છે, જેને હું અસલી ન હોય તેવી કૃષિ આવક તરીકે સ્વીકારું છું."

૭. એવું જણાય છે કે એ.ઓ. એ ભાડે લીધેલી જમીનના આધારે કરવામાં આવેલ દાવો અસલી નથી એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો. એ સાચું છે કે દાવાને સમર્થનરૂપે ભાડાપટ્ટાના દસ્તાવેજોની કેટલીક નકલો એ.ઓ. સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ એ.ઓ. એ નોંધ્યું હતું કે જમીનમાલિકોના યોગ્ય સરનામાં આપેલા નહોતા

અને વધુમાં, ચકાસણી માટે ભાડાપટ્ટાના મૂળ દસ્તાવેજો રજૂ કરી શકાયા નહોતા. વધુમાં, કૃષિ ઇનપુટ્સ સંબંધિત ખર્ચ અથવા દૈનિક ખર્ચ અંગેનો કોઈ હિસાબી રેકૉર્ડ અથવા કૃષિ ઉત્પાદનના વેચાણ સંબંધિત કોઈ નોંધાયેલ રેકૉર્ડ ઉક્ત વછાણી પરિવાર પાસે ઉપલબ્ધ ન હતો. વધુમાં, ઉપલેટાથી એ.ઓ. દ્વારા કરવામાં આવેલી સ્થળ તપાસથી બહાર આવ્યું હતું કે વછાણી પરિવારના ઉપરોક્ત પાંચ એચ.યુ.એફ્સ. ને આવી કોઈ જમીનો ભાડે અપાઈ નહોતી અને દાવો ખોટો હોવાનું જાણવા મળ્યું.

૮. વધુમાં એવું જણાય છે કે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ઉપરોક્ત અપીલકર્તા- એચ.યુ.એફ.ઓ. તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલે એ સ્વીકાર્યું હતું કે વછાણી પરિવારે, આવકવેરા સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ ખોટી રીતે જે દાવો કર્યો હતો તે મુજબ, ચોકરી કે કરખડી કે ઉપલેટામાં ભાડે/લીઝના આધારે કોઈ જમીન લીધી નહોતી. પૂછાયેલા પ્રશ્નનો ઉક્ત ભાગ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આક્ષેપિત આદેશના ફકરા નં. ૧૧.૧ માં નોંધાયેલ છે. વધુમાં એવું પણ જણાય છે કે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ઉપલેટા ખાતે નાગવદરની વછાણી પરિવારની માલિકીની જમીનોમાંથી થયેલી કૃષિ આવકની વ્યાપ્તિ અંગે પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ દલીલ કરી હતી કે વછાણી પરિવારના એચ.યુ.એફ.ઓ. દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી કૃષિ આવક સ્વીકાર્ય રીતે કુલાવેલી હતી અને જો એવું માનવામાં આવે કે તાલુકો: પાદરા ના ચોકરી તથા કરખડી ગામોમાં પરિવારે ભાડે/લીઝ પર લીધેલી કથિત કૃષિ આવક તેમજ ઉપલેટાની લીઝની જમીનો અંગેનો દાવો અસલી ન હોવાનું બહાર આવ્યું હોય, તો પણ પરિવારની પોતાની જમીનમાંથી થતી કૃષિ આવકનો વાજબી અંદાજ કરવો આવશ્યક બનતો હતો. અપીલકર્તા તરફથી કરવામાં આવેલ દાવાનો વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો અને એવું જણાય છે કે એ.ઓ.એ દરેક કરદાતા – એચ.યુ.એફ.ની સાત આકારણી વર્ષોની, એટલે કે આ.વ. ૧૯૮૦-૧૯૮૧ થી ૧૯૮૬-૧૯૮૭ સુધીની, સરેરાશ કૃષિ આવક કાઢી હતી અને તે જને વ.વ. ૧૯૮૫-૧૯૮૬ માટેની ચોખ્ખી કૃષિ આવક તરીકે ગણવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, ભારત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત કૃષિ ઉપજના જથ્થાબંધ ભાવોના દરોના

આધારે અને વ.વ. ૧૯૮૫-૧૯૮૬ માટે સૂચકાંક ૧૨૯.૧ હોવાનું ધ્યાને લઈને, એ.ઓ.એ ઉપલેટા ખાતે પોતાની જમીનમાંથી કરદાતાની કૃષિ આવકની ગણતરી આગળ ધપાવી હતી અને નીચે મુજબ બ્લોક અવધિ દરમિયાન એચ.યુ.એફ.ઓ. સંદર્ભે કૃષિ આવકમાં થયેલો કુલાવો નિર્ધારિત કર્યો હતો. એ.ઓ.એ બ્લોક આકારણીમાં કૃષિ આવકના આ કુલાવાને અપ્રગટ આવક તરીકે પણ ગણ્યો હતો. સુલભ સંદર્ભ માટે તે નીચે મુજબ છે:-

એચયુએફનું નામ	કુલ કૃષિ આવક દર્શાવેલ	એ.ઓ. દ્વારા અંદાજિત કુલ કૃષિ આવક.	ફરકને અપ્રગટ આવક તરીકે તાત્વિક રીતે કરપાત્ર ગણવામાં આવેલ
વી ડી વાછાણી- એચયુએફ	૧,૪૧,૦૧,૧૮૯	૨૫,૦૯,૨૮૮	૧,૧૫,૯૧,૯૦૧
એમ ડી વાછાણી- એચયુએફ	૨,૮૦,૨૯,૯૪૮	૩૦,૧૯,૨૩૨	૨,૫૦,૧૦,૭૧૬
બી ડી વાછાણી- એચયુએફ	૧,૫૦,૨૭,૨૩૯	૩૧,૪૩,૭૨૩	૧,૧૮,૮૩,૫૧૬
પી ડી વાછાણી- એચયુએફ	૧,૩૩,૩૯,૮૯૫	૨૫,૦૯,૨૮૮	૧,૦૮,૩૦,૬૦૭
કે ડી વાછાણી- એચયુએફ	૧,૪૯,૫૫,૫૩૭	૨૬,૬૪,૫૫૧	૧,૨૨,૯૦,૯૮૬
	૮,૪૫,૫૩,૮૦૮	૧,૩૮,૪૬,૦૮૨	૭,૧૬,૫૨,૫૩૩

૯. એવું જણાય છે કે એ.ઓ.એ નોંધ્યું હતું કે, જોકે આસેસીએ એવો દાવો કર્યો હતો કે વાસ્તવિક આવક ત્રણ અલગ અલગ રીતોથી કંપનીઓના જુદા જુદા સમૂહોમાં સંબંધિત હતી, છતાં આસેસી સંબંધિત એચ.યુ.એફ.ની ખાતાવહીઓ/બેંક ખાતાઓમાં કરવામાં આવેલી હોવાનું જાણવા મળેલી રોકડ જમા સાથે કંપનીઓના સમૂહમાં આવકની ઉત્પત્તિનું અનુસંધાન સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.

એ.ઓ.એ એ પણ નોંધ્યું હતું કે, કારણ કે વાસ્તવિક રોકડ પ્રથમ વખત એચ.યુ.એફ.ની ખાતાવહીઓ અને તેમની વિવિધ બેંક ખાતાઓમાં સામે આવી હતી, આવી સમગ્ર બિન-ખરી કૃષિ આવકને એચ.યુ.એફ.ની અસમજાયેલી અને અપ્રગટ આવક તરીકે ગણવામાં આવી હતી અને કરમૂલ્યાંકન સંબંધિત એચ.યુ.એફ.ના તાત્વિક આધારે કરવામાં આવ્યું હતું.

૧૦. તેમ છતાં, ઉપરોક્ત સાત કંપનીઓના મામલામાં બ્લોક આકારણી કરતાં વખતે, એ.ઓ.એ સંબંધિત કંપનીઓના ટર્નઓવરના પ્રમાણમાં રૂપિયા ૭,૧૬,૫૨,૫૩૩/- ની ઉપરોક્ત કુલ ઉમેરણીને વિભાજિત કરીને રક્ષણાત્મક આકારણી કરી હતી.

૧૧. ઉપરોક્ત પાંચેય એચ.યુ.એફ.ના કેસોમાં તત્વાત્મક આધારે તથા ઉપરોક્ત ૭ કંપનીઓના કેસોમાં સંરક્ષાત્મક આધારે એ.ઓ. દ્વારા કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત આકારણી સામે ન્યાયાધિકરણ સમક્ષ અપીલો કરવામાં આવી હતી. ન્યાયાધિકરણ સમક્ષ, એચ.યુ.એફ.ઓ.ની તરફથી એવો દલીલ કરવામાં આવ્યો હતો કે કૃષિ આવકના કુલાવાને કારણે કરવામાં આવેલ ઉમેરાની માત્રા યોગ્ય રીતે કરવામાં આવી નહોતી, જ્યારે આવકવેરા વિભાગની તરફથી એવો દલીલ કરવામાં આવ્યો હતો કે બેંક જમા રૂપે અસ્પષ્ટ રોકાણો એચ.યુ.એફ.ઓ.ના બેંક ખાતાઓમાં દર્શાઈ રહ્યા હોવાથી, અધિનિયમની કલમ ૬૮ની જોગવાઈઓ હેઠળ એચ.યુ.એફ.ના કેસોમાં તત્વાત્મક ઉમેરાઓ યોગ્ય રીતે કરવામાં આવ્યા છે. આ પણ નોંધવામાં આવે કે, એ.ઓ. દ્વારા સાત કંપનીઓ સંબંધે કરવામાં આવેલી સંરક્ષાત્મક આકારણી સામે સંબંધિત સાત કંપનીઓ દ્વારા અપીલ દાખલ કરીને

વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, છતાં સુનાવણી દરમિયાન કંપનીઓ માટે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે, જે એચ.યુ.એફ.ઓ. માટે પણ હાજર હતા, કંપનીઓમાંથી એક, એટલે કે વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા સિરેમિક પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, સિવાય, મોકેથી એવી રજૂઆત કરી હતી કે કંપનીઓના કેસોમાં સંરક્ષાત્મક ઉમેરાઓને સ્થિર રાખવામાં આવે; પરંતુ તે બાબતે વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા સિરેમિક પ્રાઇવેટ લિમિટેડ માટે હાજર રહેલા અન્ય વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો.

૧૨. જ્યારે આવક વિભાગ તરફથી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે, કારણ કે એચ.યુ.એફ.ઓએ અધિનિયમની કલમ ૬૯ હેઠળનો પુરાવાનો ભાર ઉતાર્યો નથી, તેથી એચ.યુ.એફ.ઓના કેસમાં કરવામાં આવેલી તાત્વિક ઉમેરણો યથાવત રાખવામાં આવે અને, જરૂરી અનુસંગિક પરિણામરૂપે, કંપનીઓના કેસોમાં કરવામાં આવેલી સંરક્ષણાત્મક ઉમેરણો કઢાઈ નાખવામાં આવે.

૧૩. ઉપરોક્ત હકીકતી પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, અધિકરણએ તેની અપીલી અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતાં, એચ.યુ.એફ.ઓ દ્વારા રૂપિયા ૭,૧૬,૫૨,૫૩૩/- જેટલી અપ્રગટ આવક અંગે બોજાની ઉતારણીના પાસાનો વિચાર કર્યો હતો અને નોંધપોથી તથા સામગ્રીનું પરીક્ષણ કર્યા બાદ એવું મંતવ્ય રચ્યું હતું કે આ એચ.યુ.એફ.ઓના કર્તાઓ દ્વારા આપેલ એવું નિવેદન કે આ રકમો વેચાણના ઓછા બિલકરણ અને સમૂહ કંપનીઓ દ્વારા ખર્ચમાં વધારાની નોંધને કારણે પ્રાપ્ત થઈ છે, તેનાથી અધિનિયમની કલમ ૬૯ હેઠળ મૂકાયેલ બોજો ઉતરતો નથી. અધિકરણએ આ પણ નિશ્ચિત કર્યું હતું કે આવા નિવેદનો માત્ર પોતાના બળે જ એચ.યુ.એફ.ઓને અધિનિયમની કલમ ૬૯ની જોગવાઈઓ હેઠળ તેમના પર મૂકાયેલા બોજામાંથી મુક્ત કરતા નથી. અધિકરણએ નોંધ્યું કે આ મુદ્દા પર એચ.યુ.એફ.ઓ તેમજ સમૂહની

કંપનીઓના કેસોમાં પરસ્પર વિખૂટા અને વિરોધાભાસી વર્ણનો આપવામાં આવ્યા છે. જ્યાં સુધી કંપનીઓનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી અધિકરણએ નોંધ્યું કે અપ્રગટ આવકના સંબંધમાં શૂન્ય આંક દર્શાવવામાં આવ્યો છે અને આવા વળતરપત્રકો વચ્ચેની ભ્રષ્ટાચાર દ્વારા પણ દાખલ કરવામાં આવ્યા છે, જે કંપનીઓના નિર્દેશકો છે તથા તેમના સંબંધિત એચ.યુ.એફ્સના કર્તાઓ પણ છે. વધુમાં, અધિકરણએ એ પણ નોંધ્યું કે સમૂહ કંપનીઓએ અધિકરણ સમક્ષ દાખલ કરેલી અપીલોમાં, મૂલ્યાંકન અધિકારીએ કરેલા સુરક્ષાત્મક ઉમેરાઓ વિરુદ્ધ વેચાણના ઓછા બિલકરણ, ખર્ચમાં વધારાની નોંધ અને મૂડી ખર્ચના વધુ બિલકરણને પડકારતા વિશિષ્ટ આધાર લેવામાં આવ્યા છે. અધિકરણએ નોંધપોથી પર એવું નિશ્ચિત કર્યું કે આ સમૂહ કંપનીઓએ, આવકના વળતરપત્રકો દાખલ કરતી વખતે તેમજ અધિકરણ સમક્ષ અપીલો દાખલ કરતી વખતે, વેચાણના ઓછા બિલકરણ અને ખર્ચમાં વધારાની નોંધ વગેરેના કારણે કોઈ આવક મેળવી હોવાનું સ્પષ્ટપણે નકાર્યું છે. અધિકરણએ એ પણ નોંધ્યું કે શોધ કાર્યવાહી દરમિયાન નિર્દેશકોએ સોગંદપૂર્વક અનેક નિવેદનો આપ્યા હતા, જે સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ સ્વરૂપના હતા, અને તેનો સાર એવો હતો કે તેઓ સમૂહ કંપનીઓના કેસોમાં વેચાણના ઓછા બિલકરણ અને ખર્ચમાં વધારાની નોંધમાં સંકળાયેલા હતા; છતાં, એક તરફ સમૂહ કંપનીઓના કેસોમાં અને બીજી તરફ એચ.યુ.એફ્સના કેસોમાં વળતરપત્રકો દાખલ કરતી વખતે, આવી અપ્રગટ આવક દર્શાવવામાં આવી નહોતી. અંતે અધિકરણએ એવું મંતવ્ય રચ્યું કે આકારણીભોગી – એચ.યુ.એફ્સ અધિનિયમની કલમ ૬૯ હેઠળનો બોજો ઉતારવામાં નિષ્ફળ ગયા છે અને તેથી, સમૂહની કંપનીઓની આવક અને નાણાં સાથે રોકડ જમા રકમોને જોડવા માટે ૫ એચ.યુ.એફ્સની મૂલ્યાંકન કાર્યવાહી દરમિયાન કોઈ પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી એવું માનવામાં આ.ઓ. સંપૂર્ણપણે ન્યાયસંગત હતા. અધિકરણએ એ પણ નોંધ્યું કે નોંધપોથી પર રહેલી હકીકતી પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, અહીંની વાસ્તવિકતાઓ અને ચર્ચા

પરિસ્થિતિના પ્રકાશમાં આવકનો નિર્ધારિત રીતે અંદાજ એચ.યુ.એક્સના હાથે જ કરવો જરૂરી છે, કારણ કે આકારણીભોગી એચ.યુ.એક્સે માત્ર કઠપૂતળી સમાન કોર્પોરેટ સત્તાનો સાધન તરીકે ઉપયોગ કરીને આ આવક પ્રાપ્ત કરી છે. અધિકરણએ આ પણ નોંધ્યું કે જો કરચોરી માટે અથવા કરબાધ્યતાને ટાળવા માટે કોર્પોરેટ સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય, તો અદાલતને તે કોર્પોરેટ સત્તાને અવગણવાની સત્તા છે. અંતે અધિકરણએ એવું પણ નોંધ્યું કે આવક એચ.યુ.એક્સ દ્વારા કમાઈ લેવામાં આવી છે અને તે અનુક્રમે એચ.યુ.એક્સના કોષ સુધી પહોંચી છે.

૧૪. ટ્રિબ્યુનલે વધુમાં નોંધ્યું કે જો નિયામકો અને પરિવારના સભ્યો દ્વારા કંપનીઓમાં રોકાયેલ નાણાં કંપનીઓની છુપાવેલી આવકમાંથી થયેલ હોય અને તે કંપનીઓના જ હોય, તો નિયામકોના સોગંદ હેઠળના નિવેદનને અનુરૂપ એવી મિલ્કતહકમાં ફેરફાર દર્શાવતી આવશ્યક નોંધો કંપનીઓના હિસાબી પુસ્તકોમાં કેમ કરવામાં આવી નથી. ટ્રિબ્યુનલે અંતિમ નિષ્કર્ષે એચ.યુ.એક્સના હાથે મૂળભૂત આકારણી યથાવત રાખી અને સંબંધિત કંપનીઓના કેસોમાં ઉપરોક્ત રકમોની રક્ષણાત્મક આકારણી કાઢી નાંખી. આ પરિસ્થિતિઓમાં, તમામ અપીલો એચ.યુ.એક્સ દ્વારા આ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી છે.

૧૫. અમે શ્રી એસ. એન. સોપારકર, અપીલ નં. ૨૦૦૨ ની કર અપીલ નં. ૩૨૪, ૩૨૭ અને ૩૨૮ માં અપીલકર્તા(ઓ) તરફેથી હાજર વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ, શ્રીમતી સ્વાતી સોપારકર, વિદ્વાન વકીલ સાથે, શ્રી મનીષ આર. ભટ્ટ, અપીલ નં. ૨૦૦૨ ની કર અપીલ નં. ૩૨૪, ૩૨૬, ૩૨૭, ૩૨૮ અને ૩૨૯ માં પ્રતિવાદી(ઓ) તરફેથી હાજર વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ, શ્રીમતી મૌના ભટ્ટ, વિદ્વાન વકીલ સાથે, શ્રી મનીષ જે. શાહ, અપીલ નં. ૨૦૦૨ ની કર અપીલ નં. ૩૨૬, ૩૨૮ માં અપીલકર્તા(ઓ) તરફેથી હાજર વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા છે.

૧૬. શ્રી સોપારકર તેમજ શ્રી શાહ, સંબંધિત અપીલકર્તાઓ માટે હાજર રહેલા

વિદ્વાન વકીલે બે થી ચાર દલીલો રજૂ કરી. તેમાંની એક એવી હતી કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલ કૃષિ આવકનું પરિમાણીકરણ ખોટું છે અને ઘણું ઓછું રાખવામાં આવ્યું છે. રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ટ્રિબ્યુનલએ આવકનું સરેરાશ કાઢ્યું છે અને ત્યારબાદ તે સરેરાશ કૃષિ આવકને આધાર તરીકે ગણાવી બ્લોક અવધિનો ભાગ બનતા અનુગામી વર્ષો માટે લાગુ કરી છે. વધુમાં એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે જો કૃષિ આવકનું સરેરાશ કાઢવાનું જ હોય, તો મધ્યમ/વચલા વર્ષની ગણતરી ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ અને તે પછી ટ્રિબ્યુનલએ તે સરેરાશ કૃષિ આવક પર સૂચકાંક લાગુ કરવો જોઈએ હતો. એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે કૃષિ ઉત્પાદનના ભાવમાં થયેલા વધારાનો મુદ્દો પણ યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવાયો નથી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી સોપારકરની રજૂઆત મુજબ, સમગ્ર વાછાણી પરિવારની બ્લોક અવધિ માટે ટ્રિબ્યુનલએ યથાવત્ રાખેલી કૃષિ આવકની રકમ રૂ.૧,૩૮,૧૦,૨૭૫/- પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ જ ખોટી છે અને તેથી તે યથાવત્ રાખી શકાય તેમ નથી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી સોપારકરે રજૂ કર્યું મુજબ, ઓછામાં ઓછો ૧૦% વધારો અથવા, કોઈપણ હાલતમાં, આંકલન અધિકારી તેમજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આંકવામાં આવેલી કૃષિ આવક કરતાં વધુ કૃષિ આવક આંકવામાં આવવી જરૂરી હતી અને તેથી આ અદાલત વર્તમાન અપીલોમાં તે મુદ્દો વિચારણા હેઠળ લઈ શકે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી સોપારકરની દલીલનો બીજો અંગ એવો હતો કે ટ્રિબ્યુનલએ વાછાણી ભાઈઓના નિવેદનો રૂપે નોંધ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાને સંપૂર્ણપણે અવગણ્યો છે કે હિન્દૂ અવિભાજિત કુટુંબોના સંબંધિત બેંક ખાતાઓમાં જમા કરાયેલી રકમ માલના વેચાણમાં ઓછું બીલિંગ અને સંબંધિત કંપનીઓના મૂડીવસ્તુઓમાં વધારે બીલિંગને કારણે હતી અને તેથી તેમની રજૂઆત મુજબ, જો આવક કંપનીઓની ગણવાની હોય, તો કરચુકવણીની જવાબદારી કંપનીઓની બને, તે હિન્દૂ અવિભાજિત કુટુંબોની નહીં, જેઓના બેંક ખાતાઓમાં રકમ મળી આવી હતી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી સોપારકર મુજબ, એકવાર આવક કંપનીએ કમાઈ હોય,

પછી રકમના વહનનો પ્રશ્ન સંપૂર્ણપણે ગોણ બની જાય છે અને તેમણે આ દર્શાવવા માટે વિવિધ નિર્ણયોનો આધાર લીધો કે એકવાર આવક કમાઈ લેવાય, ત્યારબાદ તે રકમ કોઈ તૃતીય પક્ષ અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ તરફ વાળવામાં આવી હોય કે નહીં, આવક પરની જવાબદારી તે પક્ષની જ રહેશે જેણે આવક કમાઈ છે. તેમની રજૂઆત મુજબ, હકના વહનનો પ્રશ્ન નહોતો, પરંતુ તેમના કહેવા મુજબ આવક કંપનીની હતી, તેથી કંપનીના ડિરેક્ટરોએ તેનો દુરુપયોગ કર્યો હોય અથવા તેમની પોતાની હિન્દૂ અવિભાજિત કુટુંબની ખાતામાં જમા કરાવી હોય, તે બાબત ગોણ છે. આવક કંપનીની હોવાનું જણાયું હતું તે દર્શાવવા માટે, આકલનગ્રસ્તના વિદ્વાન વકીલે સંરક્ષાત્મક આંકલન માટે આંકલન અધિકારીએ પસાર કરેલા આદેશનો આધાર લીધો, જેમાં આંકલન અધિકારીએ એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો હતો કે માલના વેચાણમાં ઓછું બીલિંગ અને મૂડીવસ્તુઓમાં વધારે બીલિંગના કેટલાક પુરાવા મળ્યા હતા. તેથી તેમણે રજૂ કર્યું કે ટ્રિબ્યુનલએ આ સમગ્ર મુદ્દાને સંપૂર્ણપણે નજરઅંદાજ કર્યો છે અને ટ્રિબ્યુનલએ તમામ અપીલકર્તા – હિન્દૂ અવિભાજિત કુટુંબોના કેસોમાં આંકલન અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલ મુખ્ય આંકલનની ખોટી રીતે પુષ્ટિ કરી છે તથા કંપનીઓના કેસોમાં કરવામાં આવેલ સંરક્ષાત્મક આંકલનને ખોટી રીતે રદ કર્યું છે.

૧૭. જ્યારે, શ્રી મનિષ ભટ્ટ, આવકવેરા વિભાગ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી કે એકવાર બિનજાહેર નાણાં મળી આવે, ત્યારે અધિનિયમની કલમ ૬૮ અને ૬૯ અમલમાં આવે છે. જે આકારણીધારકના કબજામાંથી, રોકડ સ્વરૂપે હોય કે કોઈ ખાતામાં મૂડીરોકાણના સ્વરૂપે, રકમ મળે છે, તેના ઉપર તે અંગે પૂરતું સ્પષ્ટીકરણ આપવાનો ભાર રહેશે. જો આકારણીધારક પૂરતું સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં નિષ્ફળ જાય, તો એવી મળેલી રકમને તે આકારણીધારકની આવક તરીકે ગણવી શકાય કે જેના કબજામાંથી અથવા જેના હિસાબી નોંધપોથીમાં તે મૂડીરોકાણ મળી આવે. તેમણે રજૂ કર્યું કે હાલની આ અપીલોનો વ્યાપ મહત્વના કાનૂની પ્રશ્નોની હદ સુધી મર્યાદિત

છે. જો હકીકતોના આધારે, આ.ઓ. તેમજ ટ્રિબ્યુનલ, જે હકીકતો અંગે અંતિમ નિષ્કર્ષ આપનાર સત્તા છે, એ નોંધ્યું હોય કે પૂરતું સ્પષ્ટીકરણ અપાયું નથી અને અપાયેલું સ્પષ્ટીકરણ અસંતોષકારક છે, તો એચ.યુ.એફ.ના કેસોમાં કરવામાં આવેલ તત્વાત્મક આકારણીને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા યોગ્ય રીતે પુષ્ટિ આપવામાં આવી છે. તેમણે રજૂ કર્યું કે અપીલકર્તા-આકારણીધારક તરફથી કરાતો પ્રયત્ન એ છે કે નોંધ પર રહેલા પુરાવાની, જેમાં વછાણી ભાઈઓના નિવેદનોનો પણ સમાવેશ થાય છે, પુનઃમૂલવણી કરવામાં આવે, જ્યારે તેઓ એચ.યુ.એફ.નું સંચાલન કરતા હતા અને સંબંધિત એચ.યુ.એફ.ના બેંક ખાતામાં નાણાં મળ્યાં હતા. તેમણે રજૂ કર્યું કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અગાઉથી કરવામાં આવેલા હકીકત આધારિત નિષ્કર્ષોને ઉથલાવવા માટે પુરાવાની મૂળવણી કરવાનો ઉપક્રમ હાલની આ અપીલોની હદ બહારનો રહેશે અને તેથી તેમણે રજૂ કર્યું કે જો આ અદાલત આ.ઓ. તેમજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલા અંતિમ હકીકત આધારિત નિષ્કર્ષોમાં હસ્તક્ષેપ કરવા ઈચ્છુક ન હોય, તો કર ચૂકવવાની જવાબદારી કોની છે તે બીજો પાસો અપ્રાસંગિક બની જશે.

૧૮. તેમ છતાં, મહેસૂલ તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભટ્ટે દલીલ કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલએ, હકીકતોના આધારે પણ, એવું નિષ્કર્ષ નોંધ્યું હતું કે કહેવાતી કંપનીઓનું નિગમિત અસ્તિત્વ, એચ.યુ.એફ.ના ખાતાઓમાં જમા કરાયેલ રકમની હદ સુધી, માત્ર ડમી હતું અને, તેથી, ટ્રિબ્યુનલએ કોર્પોરેટ પડદો ઉઠાવવો યોગ્ય માન્યો હતો; કારણ કે પ્રશ્નાસ્પદ રકમ માટે આવરણ તરીકે દર્શાવવામાં આવેલી કહેવાતી કંપનીઓ બાબતે આપેલ ખુલાસો ટ્રિબ્યુનલએ યોગ્ય રીતે સ્વીકાર્યો ન હતો અને એચ.યુ.એફ.ના કેસોમાં મૂળભૂત આકારણી યથાવત રાખવામાં આવી હોવાથી કંપનીના કેસોમાં રક્ષણાત્મક આકારણી ટ્રિબ્યુનલએ યોગ્ય રીતે રદ કરી હતી. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી કે બધી અપીલો ફગાવી દેવા પાત્ર છે. મહેસૂલ તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભટ્ટે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે કંપનીના હિસાબી

પુસ્તકોમાં થયેલી નોંધોનો સમયાંતરે એચ.યુ.એફ.ના બેંક ખાતામાં જમા કરાયેલ રકમ સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરે તેવું કોઈ સંતોષકારક સામગ્રી, અથવા કોઈ પણ સામગ્રી, રજૂ કરવામાં આવી નહોતી અને, તેથી, આવા પુરાવાના અભાવે, આકારણી અધિકારી તેમજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા નિષ્કર્ષોને તર્કવિરુદ્ધ અથવા નોંધપોથી વિરુદ્ધ કહી શકાય તેમ નથી.

૧૯. અધિનિયમની કલમ ૬૮ અને ૬૯ નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:—

૬૮. જ્યાં કોઈ પણ અગાઉના વર્ષ માટે જાળવવામાં આવેલી આકારણીપાત્ર વ્યક્તિની હિસાબી પુસ્તકોમાં કોઈ રકમ જમા તરીકે નોંધાયેલી જણાય, અને આકારણીપાત્ર વ્યક્તિ તે અંગેના સ્વરૂપ અને સ્ત્રોત વિષે કોઈ સમજૂતી આપતી ન હોય અથવા તેની દ્વારા આપવામાં આવેલી સમજૂતી [આકારણી] અધિકારીના મત મુજબ સંતોષકારક ન હોય, ત્યાં આવી રીતે જમા કરાયેલી તે રકમ પર તે અગાઉના વર્ષ માટેની આકારણીપાત્ર વ્યક્તિની આવક તરીકે આવકવેરો આદાય કરવામાં આવી શકે.

૬૯. જ્યાં આકારણી વર્ષથી તત્કાળ અગાઉના નાણાકીય વર્ષમાં આકારણીધારકે એવી મૂડીરોકાણો કર્યા હોય જે તેની દ્વારા આવકના કોઈપણ સ્ત્રોત માટે, જો કોઈ હોય, રાખવામાં આપતી હિસાબી પુસ્તકોમાં નોંધાયેલા ન હોય, અને આકારણીધારક મૂડીરોકાણોની પ્રકૃતિ અને સ્ત્રોત વિશે કોઈ સમજૂતી રજૂ ન કરે અથવા તેની દ્વારા રજૂ કરાયેલ સમજૂતી [આકારણી] અધિકારીના મત મુજબ સંતોષકારક ન હોય, ત્યારે આવી મૂડીરોકાણોની કિંમત તે નાણાકીય વર્ષ માટે આકારણીધારકની આવક ગણવામાં આવી શકે.”

૨૦. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ દર્શાવે છે કે કલમ ૬૮ મુજબ, જો નિર્ધારિત વ્યક્તિના હિસાબી પુસ્તકોમાં કોઈ રકમ જમા તરીકે નોંધાયેલ જોવા મળે અને

નિર્ધારિત વ્યક્તિ તે રકમના સ્વરૂપ અને તેના સ્ત્રોત અંગે કોઈ સમજૂતી ન આપે, અથવા આપેલ સમજૂતી આકારણી અધિકારીના મતે સંતોષકારક ન હોય, તો તેવી જમા થયેલી રકમને નિર્ધારિત વ્યક્તિની આવક તરીકે આવકવેરા હેઠળ આંકી શકાય છે. અધિનિયમની કલમ ૬૯ એ જોગવાઈ કરે છે કે જ્યારે નિર્ધારિત વ્યક્તિએ એવી મૂડીરોકાણો કર્યા હોય કે જે તેની આવકના સ્ત્રોત માટે તેની દ્વારા રાખવામાં આવતા હિસાબી પુસ્તકોમાં, જો હોય તો, નોંધાયેલા નથી, અને નિર્ધારિત વ્યક્તિ તે મૂડીરોકાણોના સ્વરૂપ અને સ્ત્રોત અંગે કોઈ સમજૂતી ન આપે અથવા તેની દ્વારા આપેલ સમજૂતી [આકારણી] અધિકારીના મતે સંતોષકારક ન હોય, ત્યારે તે મૂડીરોકાણોના મૂલ્યને સંબંધિત નાણાકીય વર્ષ માટે નિર્ધારિત વ્યક્તિની આવક તરીકે ગણાવી શકાય.

૨૧. આ તબક્કે, અમે સુમતી દયાલ વિ. કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના (૧૯૯૫) ૨૧૪ આઈટીઆર ૮૦૧ (એસસી) માં અહેવાલિત નિર્ણયનો ઉપયોગી સંદર્ભ આપી શકીએ, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, પાનું ૮૦૫ પર નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:-

નિઃસંદેહ એ સાચું છે કે તમામ તેવા કેસોમાં, જેમાં કોઈ પ્રાપ્તિને આવક તરીકે કરપાત્ર ગણાવવાની માંગ કરવામાં આવે છે, તેમાં તે કરલાદી જોગવાઈની પરિધિમાં આવે છે તે સાબિત કરવાનો ભાર વિભાગ પર રહે છે; અને જો કોઈ પ્રાપ્તિ આવકના સ્વરૂપની હોય, તો તે અધિનિયમ દ્વારા પ્રદાન કરાયેલ મુક્તિની અંદર આવતી હોવાથી કરપાત્ર નથી તે સાબિત કરવાનો ભાર આસેસી પર રહે છે. [જુઓ : પરિમીસેટ્ટી સીતારામમ્મા (૧૯૬૫) ૫૭ આઈટીઆર ૫૩૨. પરંતુ, અધિનિયમની કલમ ૬૮ ને ધ્યાનમાં લેતા, જ્યાં કોઈપણ અગાઉના વર્ષ માટે આસેસીના

હિસાબપુસ્તકોમાં કોઈ રકમ જમા થયેલી જોવા મળે, ત્યાં આસેસી દ્વારા તેની પ્રકૃતિ અને સ્ત્રોત વિષે આપવામાં આવેલ સમજૂતી, આકારણી અધિકારીના મત મુજબ, સંતોષકારક ન હોય તો, તે જ અગાઉના વર્ષ માટેની આસેસીની આવક તરીકે તે રકમ પર આવકવેરો આકારવામાં આવી શકે છે. આવા કિસ્સામાં, પ્રથમ દ્રષ્ટિએ, આસેસી વિરુદ્ધ પુરાવો અસ્તિત્વમાં હોય છે, અર્થાત્ નાણાંની પ્રાપ્તિ, અને જો તે તેનું ખંડન કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો એવો પુરાવો અખંડિત રહેતાં, તે તેની વિરુદ્ધ એ રીતે ઉપયોગમાં લઈ શકાય કે તે આવકના સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ હતી. આસેસીની સમજૂતીનો વિચાર કરતી વખતે, તેમ છતાં, વિભાગ અયોગ્ય રીતે વર્તી શકતો નથી. (જુઓ : શ્રીલેખા બેનર્જીનો કેસ (૧૯૬૩) ૪૯ આઈટીઆર (એસસી) ૧૧૨, પાનું ૧૨૦.

૨૨. ઉપરોક્તથી દર્શાય છે કે સમજાણું આપવા નો ભાર નિર્ધારિત કરદાતા પર રહેશે અને આકારણી અધિકારીએ તે સમજાણાનો ચુકિતપૂર્ણ રીતે વિચાર કરવો રહેશે. સંબંધિત પાસું એ છે કે જ્યાં સુધી એચ.યુ.એફ.નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી તે કોઈપણ હિસાબી પુસ્તકો જાળવી રાખતું નથી. તેથી, એચ.યુ.એફ.ના સંબંધિત બેંક ખાતાઓમાં રકમની જમા અંગે, જો કંઈ હોય તો, મૂડીવસ્તુઓના અન્ડર ઇન્વોઈસિંગ અથવા ઓવર ઇન્વોઈસિંગ અથવા ખર્ચાના ઓવર ઇન્વોઈસિંગ વગેરે તરીકે અનુરૂપ નોંધ દર્શાવીને વિચારણા કરવી જરૂરી બની શકે. નિર્ધારિત કરદાતા દ્વારા એ.ઓ. સમક્ષ કોઈપણ પ્રકારનો પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. ભાગીદારોનું માત્ર નિવેદન કે એચયુએફના સંબંધિત બેંક ખાતાઓમાં જમા થયેલી રકમ કંપનીઓના વેચાણના અન્ડર ઇન્વોઈસિંગ તથા ખર્ચાના ઓવર ઇન્વોઈસિંગ અને મૂડીવસ્તુઓના ઓવર ઇન્વોઈસિંગમાંથી પ્રાપ્ત થયેલી છે, તે અત્યંત અસ્પષ્ટ

અને અતિ સામાન્ય છે. એચયુએફોના બેંક ખાતાઓમાં જમા થયેલી રકમ અને કંપનીના વ્યવહારો સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરતું કોઈ પૂરતું અને સંતોષકારક સામગ્રી રજૂ કરવામાં આવી નથી, અને તે સ્થિતિમાં એ.ઓ. અથવા અધિકરણ દ્વારા તેને પૂરતું સમજાણું માનવામાં ન આવે, તો એવો અર્થ કાઢી શકાય નહીં કે પુરાવાની મૂલવણી કરતી વખતે અધિકારીઓએ અયોગ્ય રીતે અતિશય વર્તન કર્યું હતું અથવા સમજાણું અસ્વીકાર કરવા અંગે અભિપ્રાય રચવા માટે ચુકિતપૂર્ણ પ્રુડન્સનો ઉપયોગ કર્યો નહોતો. અમારી દૃષ્ટિએ, અગાઉ નોંધ્યા મુજબ, રકમના સ્ત્રોત અંગે પૂરતું સમજાણું આપવાનો ભાર નિર્ધારિત કરદાતા પર છે. વધુમાં, તમામ સામગ્રી, એટલે કે રજૂ કરાયેલ નિવેદન અથવા નોંધપોથી, જો કંઈ હોય તો, તેના વિચાર બાદ, અથવા જ્યારે હિસાબી પુસ્તકોની કોઈ નોંધ રજૂ કરવામાં આવતી નથી, અથવા જ્યારે સંબંધ સ્થાપિત કરીને કોઈ વ્યવહારો દર્શાવવામાં આવતા નથી, ત્યારે સમજાણું પૂરતું ગણાવી શકાય કે નહીં તે અંગેનો અભિપ્રાય એ.ઓ.એ રચવાનો રહે છે. એ સાચું છે કે એવો અભિપ્રાય રચતી વખતે એ.ઓ.એ ચુકિતપૂર્ણ પ્રુડન્સનો ઉપયોગ કરવો પડે છે, પરંતુ ત્યારબાદ જો ચુકિતપૂર્ણ પ્રુડન્સનો ઉપયોગ કરીને અભિપ્રાય રચવામાં આવે, તો સમજાણું પૂરતું ગણાવી શકાય કે નહીં તે અંગેનું તે અંતિમ તથ્યનિષ્કર્ષ ગણાશે. અમારી દૃષ્ટિએ, જો એવો અભિપ્રાય એ.ઓ. દ્વારા ચુકિતપૂર્ણ પ્રુડન્સનો ઉપયોગ કરીને રચવામાં આવ્યો હોય અને તેને વધુમાં અધિકરણ, જે તથ્યો નિર્ધારિત કરનાર અંતિમ સત્તા છે, દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હોય, તો આ અદાલત અનુગામી અપીલમાં, જ્યાં ન્યાયિક તપાસ માત્ર મહત્વપૂર્ણ કાનૂની પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત રહેશે, એવા તથ્યનિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ નહીં કરે અથવા તેને રદ નહીં કરે, કારણ કે તે વર્તમાન અપીલની વ્યાપ્તિની બહારનું હશે.

૨૩. આ તબક્કે, અમે થિયાગરાજન અને અન્ય વિ. શ્રી વેણુગોપાલસ્વામી બી. કોઈલ અને અન્યના મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલતના (૨૦૦૪) ૫

એસ.સી.સી. ૭૬૨ માં અહેવાલિત નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતને દિવાની કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૦૦ હેઠળ વડી અદાલત સમક્ષ દ્વિતીય અપીલમાં અધિકારક્ષેત્રના વ્યાપ અને પરિધિ અંગે વિચાર કરવાની તક મળી હતી, જેમાં પરિણેદ ક્રમાંક ૨૬ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:—

૨૬. ઓછામાં ઓછું એટલું તો કહેવું જ પડે કે વડી અદાલતનો અભિગમ અયોગ્ય હતો. કાયદાની અદાલતોનું કર્તવ્ય ધારાસભાના સ્પષ્ટ આશયને આગળ વધારવાનું છે અને તેને બાકાત રાખીને નિષ્ફળ બનાવવાનું નથી. આ અદાલતે અનેક નિર્ણયો માં ઠરાવ્યું છે કે જ્યાં નીચલી અપીલ અદાલતના તથ્યસંબંધી નિષ્કર્ષો પુરાવા પર આધારિત હોય, ત્યાં વડી અદાલત બીજી અપીલમાં માત્ર આ આધાર પર કે અન્ય એક દૃષ્ટિકોણ શક્ય હતો, પુરાવાની પુનઃમૂલવણી કરીને પોતાના નિષ્કર્ષો પ્રતિસ્થાપિત કરી શકતી નથી.

૨૭. અમારી દૃષ્ટિએ, જેમ અમે અગાઉ નોંધ્યું છે તેમ, અભિલેખ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીનું ચુકિતપૂર્ણ સાવધાની સાથે વિચારણા કર્યા બાદ નોંધાયેલા હકીકતના નિષ્કર્ષો, વર્તમાન અપીલોમાં ન્યાયિક પરીક્ષણની વ્યાપ્તિ પર રહેવાના છે, કારણ કે તે માત્ર કાયદાના મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્નો સુધી મર્યાદિત છે. અમારી દૃષ્ટિએ, એવું કહી શકાય નહીં કે અભિલેખ પરની હકીકતોના આધારે એ.ઓ. તેમજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અભિપ્રાયની રચના, અપેક્ષિત ચુકિતપૂર્ણ સાવધાની વિના કરવામાં આવી હતી; ખાસ કરીને, આ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખતાં કે વેચાણના અંડર ઇન્વોઇસિંગથી અથવા ખર્ચના ઓવર ઇન્વોઇસિંગથી અથવા મૂડી ખર્ચના ઓવર ઇન્વોઇસિંગથી રકમ પ્રાપ્ત થયાની અસ્પષ્ટ રજૂઆત હતી, પરંતુ કંપનીના સંબંધિત હિસાબી પુસ્તકોમાં

તે બાબત સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરતી કોઈ અનુરૂપ સામગ્રી ઉપલબ્ધ નહોતી.

૨૫. અમારા મત મુજબ, પ્રશ્નમાં રહેલી રકમના સંબંધમાં એચ.યુ.એફ. – કરઆકારપાત્રોએ કોઈ પૂરતું સ્પષ્ટીકરણ આપ્યું નથી તે અંગે રચાયેલ મત નોંધ પરના દસ્તાવેજોના પ્રકાશમાં તર્કવિરુદ્ધ કહી શકાય તેમ નથી. તેથી, એવો મત નોંધ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીનું વિચારણા કરીને જ રચવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે અને એકવાર વાજબી વિવેકનો અમલ કરવામાં આવે, ત્યારબાદ આ અદાલત માટે, જેની સત્તા મહત્વના કાનૂની પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત છે, તે પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં હકીકતના નિષ્કર્ષોને સમર્થન આપીને તે મતના સ્થાને પોતાનો મત પ્રતિસ્થાપિત કરવો ખુલ્લો નથી.

૨૬. અપીલકર્તા – એચ.યુ.એફ્સ. તરફથી વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી દલીલ કરવાનો જે પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો કે કંપનીઓના કેસોમાં આકારણી અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી સંરક્ષાત્મક આકારણીમાં આકારણી અધિકારીએ એવા કારણો નોંધ્યા છે કે વેચાણના ઓછા બીલાંકન અને ખર્ચના વધારા બીલાંકન વગેરે અંગે પુરાવા મળ્યા હતા અને તેથી એવી હકીકત-સંદર્ભિત નોંધ યોગ્ય વિવેકનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવી નથી અથવા એવી હકીકત-સંદર્ભિત નોંધ તર્કવિરુદ્ધ છે, તેવી દલીલ સ્વીકારી શકાય તેમ નથી; કારણ કે ભલે આવી સ્થિતિ અસ્તિત્વમાં હોય, તો પણ સંબંધિત કંપની દ્વારા પરસ્પર-સંબંધિત સામગ્રી રજૂ કરવામાં ન આવે અથવા સંતોષકારક રીતે રજૂ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, કહેવાતા ઓછા બીલાંકન અથવા કહેવાતા વધારા બીલાંકનની તે જ રકમ એચ.યુ.એફ્સ.ના હિસાબમાં જમા થઈ હતી એવું કહી શકાય નહીં. તેથી, અમને ઉક્ત દલીલમાં કોઈ સાર જણાતો નથી.

૨૭. કરપાત્ર જવાબદારીના મુદ્દા અંગે, તે એચ.યુ.એફ્સની ગણાય કે કંપનીની, આકલનગ્રાહી(ઓ) તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલે કરેલી

રજૂઆતો, અમારી દષ્ટિએ, અમારી દ્વારા ઉપરોક્ત રીતે નોંધાયેલ નિષ્કર્ષને ધ્યાનમાં લેતાં તપાસવાની જરૂરી રહેશે નહીં; કારણ કે બંને સત્તાધિકારીઓ, નામે; એ.ઓ. તેમજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલ આ તથ્યનિષ્કર્ષ કે એચ.યુ.એફસ – આકલનગ્રાહી(ઓ) દ્વારા કોઈ પૂરતું સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં આવ્યું નથી, તે વર્તમાન અપીલોમાં ન્યાયિક તપાસણીની હદ બહાર રહેશે. અમને જણાય છે કે કરપાત્ર જવાબદારીના મુદ્દે, તે એચ.યુ.એફસની હોય કે કંપનીની, આકલનગ્રાહી(ઓ) તરફથી તથા મહેસૂલ તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરાયેલ રજૂઆતો અસ્તિત્વવિહોણા આધાર પર છે. એકવાર સ્પષ્ટીકરણ સંતોષકારક ન હોવાનું માન્ય થાય અને તે અંગે નિષ્કર્ષ નોંધાય, ત્યારે અધિનિયમની કલમ ૬૯ની જોગવાઈઓ મુજબ તે એચ.યુ.એફસ – આકલનગ્રાહી(ઓ)ની અનુમાનિત આવક ગણાશે. એકવાર તેને એચ.યુ.એફસ – આકલનગ્રાહી(ઓ)ની અનુમાનિત આવક તરીકે ગણવામાં આવે, તો સ્વાભાવિક રીતે કરપાત્ર જવાબદારી એચ.યુ.એફસ – આકલનગ્રાહી(ઓ) ઉપર જ આવશે. જ્યાં સુધી આ નિષ્કર્ષ યથાવત્ છે કે સ્પષ્ટીકરણ પૂરતું નથી અને તેને એચ.યુ.એફસની અનુમાનિત આવક તરીકે ગણાવી શકાય છે, ત્યાં સુધી કંપનીએ કોઈ આવક મેળવી હતી કે નહીં અને રકમનો વળાંક કંપનીમાંથી એચ.યુ.એફસ તરફ કરવામાં આવ્યો હતો કે નહીં તે મુદ્દાની વધુ તપાસ કરવી અમારી માટે આવશ્યક નથી. જો તથ્યોના આધારે એવું જણાય કે આવક કંપનીની હતી, તો ત્યાર પછી કર કોણે ચૂકવવાનો તેની જવાબદારી કોની થશે તે પ્રશ્નની તપાસ કરવાની જરૂર પડી શકે. આ પરિસ્થિતિઓમાં, કરપાત્ર જવાબદારીના મુદ્દે આકલનગ્રાહી(ઓ) તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલે જે નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છે, તે અપીલકર્તા(ઓ)ને કોઈ મદદરૂપ થવાનો નથી.

૨૮. એચ.યુ.એફસની કૃષિ આવકના, એ.ઓ. દ્વારા કરવામાં આવેલા અને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા યથાવત્ રાખવામાં આવેલા પરિમાણ-નિર્ધારણ અંગે આકારણીધારક(એસ) તરફથી વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ

વાંધો, અમારી દષ્ટિએ, ફરીથી નોંધાયેલ પુરાવાઓની મૂળવણી અને પુનઃમૂલવણીના ક્ષેત્રમાં આવતો હોઈ શકે. નોંધાયેલ સામગ્રીનો વિચાર કર્યા બાદ, એકવાર અંતિમ તથ્ય-નિર્ણાયક પ્રાધિકરણે આવકનું વાજબી આકલન કરી લીધું હોય, ત્યારે પુરાવાની પુનઃમૂલવણી કરવાની પ્રક્રિયા હાથ ધરીને તે જ નિષ્કર્ષને અમે અસ્થિર કરવો જોઈએ એવું અમને લાગતું નથી. એ.ઓ.ના સ્તરે, એચ.યુ.એફ્સની કૃષિ આવક માટે આકારણીધારક(એસ) દ્વારા અગાઉ દાખલ કરવામાં આવેલ આકારણી વળતરોનો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે, અપનાવવામાં આવેલી પદ્ધતિ સરેરાશ આવકની છે અને ત્યારબાદ સૂચકાંક લાગુ કરવામાં આવ્યો છે. આકારણી અધિકારીના ભાગે એવો અભિગમ અયોગ્ય હતો એવું કહી શકાય તેમ નથી, તેમજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલ નિષ્કર્ષ નોંધાયેલ દસ્તાવેજ સામગ્રીની દષ્ટિએ અયોગ્ય અથવા તર્કવિરુદ્ધ હતો એવું પણ કહી શકાય તેમ નથી, જે વર્તમાન અપીલોમાં હસ્તક્ષેપ માટે આહ્વાન કરે, જેમાં ન્યાયિક પરીક્ષણ ફક્ત કાયદાના મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત છે.

૨૯. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખતાં, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પારિત કરાયેલા આક્ષેપિત આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે અમને કોઈ કારણ જણાતું નથી. તે મુજબ, બન્ને પ્રશ્નોનો જવાબ આવકવેરા વિભાગના પક્ષે અને આસેસી(એસ)ના વિરોધમાં આપવામાં આવે છે.

૩૦. તદનુસાર, બધી અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તી જયંત પટેલ.)

(ન્યાયમૂર્તી એસ.એચ. વોરા

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English

version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.
